

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976

BRNO 1978

POKRAČOVÁNÍ ZJIŠŤOVACÍHO VÝZKUMU V ALBRECHTICÍCH

/okr. Karviná /

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Vlastivědný ústav okr. Karviná v Českém Těšíně uskutečnil za spolupráce AÚ ČSAV Brno - expozitury v Opavě v pořadí již třetí etapu záchraného a zjišťovacího výzkumu v Albrechticích - Zámostí. Vedením výzkumu byl pověřen externí pracovník VÚ Č. Valošek. Výkopové práce se soustředily na lokalitu "Pod Filipcem", kde nad levým břehem říčky Stonávky bylo třemi sondami zachyceno mohutné / 125 cm / souvrství, obsahující keramiku ze 14. - 15. století.

V podzimních měsících byly sledovány meliorační práce v prostoru "Dulský", kde byly zachyceny dvě hrnčířské pece patrně z XI. století. Jejich výzkum musel být pro vytrvalé deště a nástup mrazů odložen na příští sezónu.

Při kopání vodovodní rýhy východně od usedlosti č. p. 1 v severní části obce byla mimo novověký keramický materiál nalezena krátká, oboustranně klenutá sekerka se šikmo ubíhajícím ostřím z okrového kvarcitu. Datovat ji můžeme do eneolitu.

Na katastru sousední obce Stonava byly sledovány výkopové práce v trati "Smolkovec". Z vrstev zde byla získána keramika z 13. - 15. století. Část nádoby, kterou můžeme bezpečně datovat do 9. - 10. století, má přesné analogie v keramice z nedalekého slovanského hradiska v Chotěbuzi.

Fortsetzung der Feststellungsgrabung in Albrechtice /Bez. Karviná/. In Albrechtice setzte die Feststellungsgrabung fort, deren Aufgabe es ist, den eigentlichen Siedlungskern der mittelalterlichen Niederlassung festzustellen. In der Flur "Pod Filipcem" erfasste man Schichten aus dem 14. - 15. Jahrhundert. Töpferöfen vermutlich aus dem 11. Jahrhundert wurden bei Meliorationsarbeiten in der Flur "Dulski" erfasst. Bei dem Gut Nr. 1 fand man einen äneolithischen Beil aus Quarzit. Im benachbarten Stonava hat man in der Schicht unter mittelalterlicher Keramik aus dem 13. - 15. Jahrhundert den Teil eines slawischen Gefäßes aus dem 9. - 10. Jahrhundert gefunden.

ZBYTKY RANĚ STŘEDOVĚKÉ CÍRKEVNÍ STAVBY VE VYSOKÉM POLI

/okr. Gottwaldov /

Rostislav Janošík, Ostravské muzeum Ostrava

V rámci sídelněhistorického výzkumu na Gottwaldovsku byla dne 17. dubna 1976 ve spolupráci s L. Loučkou, studentem gymnázia ve Val. Kloboukách, provedena prohlídka katastru obce Vysoké Pole, kde některá pomístní jména /Božnovy, Čertoryje, Jámy, Klášťov, Kosteliště, Kruhy, Slopová, Stráže, Strážná, Újezdeček, V žírově, Zámčisko, Zažirovy / vykazují známky staršího osídlení. Při této prohlídce byla pozornost věnována poloze "Kosteliště", na jejíž souvislost se středověkou církevní stavbou poukázal již L. Hosák /1/.

Poloha "Kosteliště" se nachází jižně od středu obce. Její součástí je kromě polních parcel také nevelký pahorek s destrukcí kamenné stavby. Bližším průzkumem se podařilo zjistit, že se jedná pravděpodobně o destrukci církevní stavby. Samotné místo destrukce leží na vrcholku návrší a je viditelné ze tří světových stran. Jeho středisková poloha mezi obcemi s prokazatelným osídlením v době hradištní /Vlachovice, Haluzice, Újezd, Mirošov /2/ i popis sídlištní situace ve 2. pol. 13. stol. ve falzu tzv. zakládací listiny cisterciáckého kláštera Smilheim v Vizovicích, hlásícím se k r. 1261 /3/, naznačují, že jde zřejmě o církevní stavbu velkomoravského původu.

Destrukce kamenné stavby je poměrně dobře zachována, neboť je porostlá stromy a křovinami a není narušována orbou. Proto je u ní možno sledovat původní půdorys, charakteristický pro longitudinální kostely s půlkruhovou apsidou na východní straně. Na západním i východním okraji pahorku je destrukce kamenné stavby od okolního terénu oddělena zbytky rozvalené kamenné zdi. Nálezy ma-zanice a keramických zlomků z 15. - 16. stol., získané při povrchovém průzkumu na sousedním poli ukazují, že právě v těchto místech ležela původní kolonizační ves Vysoké Pole / v listině z r. 1261 nazývaná Byssokopoli"/, jejíž místní jméno je odvozeno od typických terasovitých polí, dodnes patrných právě v poloze "Kosteliště".

I když již koncem 19. stol. spojoval amatérský archeolog J. Kučera pozůstatky údajné církevní stavby v katastru Vysokého Pole se zaniklou středověkou vesnicí "Újezdec", existující písemné prameny oprávněnosti takových kombinací nijak nenasvědčují /4/. Proto může otázku funkce i časového

zařazení destrukce kamenné stavby v poloze "Kosteliště" u Vysokého Pole plně objasnit teprve archeologický výzkum.

P o z n á m k y :

- 1 Podle L. Hosáka, Místní a pomístní jméno na Gottwaldovsku jako historický pramen, Zprávy Oblastního muzea jihovýchodní Moravy v Gottwaldově, 1963, str. 82 dokládají pomístní jména Kosteliště, Kněží vrch a Mešné v katastru Vysokého Pole existenci farního kostela.
- 2 I. L. Červinka, Slované na Moravě a říše Velkomoravská, Brno 1928, str. 148; J. Mana, Z dávných dob Valašskokloboucka, Jubilejní čítanka o Valašskokloboucku, Val. Klobouky 1956, str. 45-47.
- 3 Text listiny otištěn v CDM III, str. 313, č. 324; srv. J. Šebánek - S. Dušková, Kritický komentář k Moravskému diplomatáři, Praha 1952, str. 286-289; J. Šebánek, Vizovická listina Smila ze Střelk z r. 1261 jako historický pramen především k otázce osídlení na Valašsku, Valašsko VIII, 1959-1961, str. 29-39.
- 4 J. Kučera, Zaniklé osady bývalého panství brumovského na mor. Slovensku, ČVMSO VI, 1889, str. 39; V. Nekuda, Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu, Brno 1961, str. 136.

Überreste eines frühmittelalterlichen Kirchenbaues in Vysoké Pole /Bez. Gottwaldov/. Am 17.4.1976 wurde in der Flur "Kosteliště" bei Vysoké Pole eine Untersuchung vorgenommen, wo nach volkstümlicher Tradition sowie nach älteren heimatkundlichen Arbeiten eine Kirche stand. Es wurde hier die Destruktion eines Steinbaues festgestellt, den man in Übereinstimmung mit mittelalterlichen schriftlichen Quellen für diesen Raum zeitlich in den grossmährischen Zeitabschnitt einreihen kann. Die Frage der Funktion sowie der Datierung dieses Baues wird erst eine archäologische Grabung entscheiden können.

DOKONČENÍ VÝZKUMU "VODNÍ TVRZE" V JESENÍKU

/okr. Šumperk /

Vladimír G o š , Vlastivědný ústav Šumperk

:

V roce 1976 pokračovala druhá a závěrečná etapa výzkumu tvrze v Jeseníku. Po zjištění mohutné kamenné zdi na dnešním nádvoří v minulém roce se výkopové práce zaměřily na zjištění situace mezi stávající budovou a dnešním příkopem. Na východní a jižní straně byly položeny sondy, široké 2 m a dlouhé 8 a 10 m, které dosáhly až na kulturní vrstvu v hloubce 230 cm. Východní sondou se také podařilo zachytit okraj původního příkopu, vzdáleného 800 cm od dnešní zdi. Je zajímavé, že mezi příkopem a stavbou nebyla žádná obranná zeď a fortifikací byl z největší pravděpodobnosti potok Bělá, který původně protékal okolo tvrze. Nad kulturní vrstvou 14. - 15. stol. se nalézala jemná vrstva písku, silná 60 cm, pocházející z povodňových náplav. Dále se v roce 1976 zkoumal ve sklepě východního křídla průběh starší zdi. Je patrné, že zeď zabíhá až pod vnější obvodovou zeď, která se k ní pouze připíná. Výzkum vodní tvrze byl v roce 1976 ukončen, i když se plně nepodařilo prozkoumat zejména vnitřní dispoziční staršího objektu.

Na základě dvouletých výzkumů můžeme říci, že tvrz v Jeseníku tvořila ve 14. stol. věž o rozměrech 15 x 17 m se zdi silnými 190 cm. Původní terén byl o 300 cm níže než je dnešní nádvoří. Vchod do věže se nalézal na severní straně a byl zvýšený o 120 cm nad původní terén. Celkovou výšku věže není možné stanovit, horní patra byla pravděpodobně ze dřeva, jak je patrné z velkého množství železných hřebů v destrukční vrstvě. Věž obklopoval příkop, vzdálený 8 m od objektu.

Starší fáze tvrze v Jeseníku se podobá tvrzi v nedalekých Adolfovicích /1/, jejíž věžovitá stavba měla vnější rozměry 16 x 9,7 m. Síla zdi dosahovala 2,9 m a skládala se ze dvou prostor, mezi nimiž byly schody do vyššího patra.

P o z n á m k a :

- 1 H. Weinelt, Probleme schlesischen Burgenkunde an den Burgen des Freiwaldauer Bezirkes gezeitigt, Breslau 1936.

Beendigung der Grabung der "Wasserburg" in Jeseník /Bez. Šumperk/. Im Jahre 1976 setzte die zweite und Schlussgrabungsetappe der Feste in Jeseník fort. Die Ausgrabungsarbeiten sollten die Situation zwischen dem bestehenden Gebäude und dem heutigen Graben festlegen. In zwei Sonden gelang es eine Kulturschicht aus dem 14.-15. Jahrhundert zu er-

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976.

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : Bronzová přezka ze slovanského sídliště v Mutěnicích
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Guttwaldov, provoz 34 -
Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI-73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné